

Сребърен грош на Херцогство Прусия от първата половина на XVI в. от град Варна

Любомир ВАСИЛЕВ

В настоящото кратко съобщение ще въведем в научен оборот една интересна и рядка за България сребърна европейска монета от първата половина на XVI в., произхождаща от съвременната територия на град Варна. Въпросната находка представлява сребърен грош на Херцогство Прусия, васално на Кралство Полша, отсечен през 1534 г. при управлението на херцог Албрехт Хохенцолерн (1525 - 1568).

Описанието на интересуващата ни в случая монета, е дословно следното:

- Херцогство Прусия, васално на Кралство Полша (Обр. 1).

Грош (1/30 талер), сребро, на херцог Албрехт Хохенцолерн (1525 - 1568), с емисия съответно 1534 г. Отлично запазен екземпляр от единична находка, с ненарушена цялост (т.е. непродупчена, което в повечето случаи е характерен белег за монетите от този период, откривани и намирани в България и които в по-голямата си част са пробити - б.а. – Л.В.), произхождащ от съвременната територия на град Варна и с размери съответно: диаметър – 23 мм. и тегло от порядъка на 2,11 гр. Частна колекция – град Бургас.

Референция: Кор#3788; МВ#3.

Лице (аверс): Бюст на херцог Алберт, с рицарска броня, надясно, и надпис на латински език около него: IVSTVS EX FIDE VIVIT 1534.

Опако (реверс): Хералдически орел, с глава наляво и с разперени крила. На гърдите му – инициалната буква „S“, отговаряща на името на полския крал Сигизмунд I Стари (1506 - 1548), в качеството му на сюзерен на Прусия и латиноезичен надпис около него: ALBER D G MAR BRAN DVX PRVSS¹.

Монетите на Херцогство Прусия се срещат много рядко на територията на българските земи под османска власт в периода XVI – XVII в. Всички досега известни екземпляри на тази васална спрямо Полша немска квази-държава, обхващата остатъка от земите на някогашния Тевтонски орден са само и единствено емисии от XVII в.²

До оповестяването на настоящия екземпляр, от съвременните български земи не бяха известни находки на монети (дори и единични!) принадлежащи на Херцогство Прусия с датировка от XVI в. В това

¹ Монетата е идентифицирана по: <https://en.numista.com/catalogue/pieces27572.html> (активен към 27.05.2024 г., 13:19 ч.).

² К. Кръстев – „Политически и икономически аспекти на кризата в Османската империя в периода 1585 – 1645 г. (по нумизматични данни)“, Шумен, 2015 г., Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, с. 177-180.

отношение тази от Варна, която разглеждаме в момента е първата от подобен тип, която става известна на българската наука.

В историческите и нумизматични изследвания е изказано интересното мнение, че монетите на Прусия са „пристигали“ в Османската империя чрез търговците от Полша и по-късната Реч-Посполита, а не чрез тези от територията на Свещената Римска империя и нейните градове³.

В конкретния случай обаче, не без основание можем да смятаме и друга опция: че въпросната монета от град Варна е попаднала на неговата територия, в резултат на морска търговия и покупко-продажба на стоки извършени посредством корабен транспорт и транспортирането им по море.

Както е известно, от най-древни времена зоната на българското Черноморие е пресечна точка на търговия от най-различни места и поради тази причина в неговия ареал се срещат находки на парични знаци, които са рядкост за останалите части на страната.

Пруската монета от 1534 г., която разгледахме в редовете по-горе ни предоставя нови данни за историята и миналото на град Варна през ранната епоха на османското владичество над българските земи (XV – XVII в.), като същевременно с това тя ни разкрива нови сведения за паричните процеси протичали в зоната на Северното българско Черноморие през първата половина на XVI в.

Библиография и он-лайн ресурси:

К. Кръстев – „Политически и икономически аспекти на кризата в Османската империя в периода 1585 – 1645 г. (по нумизматични данни)“, Шумен, 2015 г., университетско издателство „Епископ Константин Преславски“.

Идентификацията на монетата от Варна е по:

<https://en.numista.com/catalogue/pieces27572.html> (активен към 27.05.2024 г., 13:19 ч.).

На снимките: Обр. 1: Пруската монета от Варна. Частна колекция – Бургас.

³ К. Кръстев – пос. съч., с. 179.